

Reformarbejder i belgiske Fængsler.

Af Viceinspektør AXEL HERTEL.

Belgien har, trods sin omtumlede statsretslige Skæbne og Landets stadige Anvendelse som Valplads under Europas Krige, nu i snart 150 Aar haft et velorganiseret Fængselsvæsen, som i mange Henseender har været Mønster for Organisation og Indretning af Fængsler i Europa og Amerika.

Allerede i 1775 fuldendtes Bygningen af et stort Central-fængsel i Gand, der benyttes den Dag idag. Det er saaledes bygget 40 Aar før det auburnske i Amerika og er som dette beregnet til Behandling af Fangerne i Fællesskab efter samme System, som senere fik Navn efter det amerikanske Fængsel. Efter forskellige Forfaldsperioder iværksattes 1830 en Række Reforme, som indførte et strængt Cellesystem med stærk religiøs og moralsk Paavirkning. Dette Isolationssystem holdt sig indtil Verdenskrigens Afslutning, da der paany paabegyndtes et Reformarbejde, som vel bygger paa Cellesystemet dog med en Del Modifikationer, men som samtidig indfører en stærk Individualisering og Specialisering i Fangebehandlingen.

Efterfølgende Meddelelser grunder sig paa Oplysninger dels indhentede under en Studierejse i Belgien, dels fra senere modtagne Tidsskrifter og Bøger.

Den Udvikling, der særlig paa Foranledning af Justitsminister Vandervelde i Øjeblikket finder Sted i Belgien, grunder sig paa følgende 2 Hovedprincipper:

- 1) Indførelse af en metodisk Undersøgelse af de enkelte Forbrydere, en Udsøgen af Aarsagen til deres Lovbrud og en Udskillelse af Individerne udført af psykiatrisk og antropologisk uddannede Læger i særlig hertil indrettede Laboratorier, knyttede til alle større Fængsler.
- 2) Skabelsen af en Række Fængsler og Specialanstalter, hvortil de domfældte, omhyggeligt udskilte ved den antropologiske Undersøgelse, bliver sendt for at underkastes den individuelle Behandling, der byder de bedste Vilkaar for den paagældendes psykiske og fysiske Tilstand.

Endvidere er der for politiske Forbrydere indført en Række Lempelser i Straffafsoningen.

Den belgiske »Code pénal« af 8. Juni 1867 anvender følgende Frihedsstraffe.

Les peines criminelles:

Les travaux forcés... fra 10 til 20 Aar eller paa Livstid.

La détention (uden Arbejdspligt) fra 5 til 15 Aar eller paa Livstid.

La réclusion..... fra 5 til 10 Aar.

L' emprisonnement:

L' emprisonnement correctionnelle... fra 8 Dage til 5 Aar.

L' emprisonnement de police..... fra 1 Dag til 7 Dage.

Udover Bestemmelser med Hensyn til Tab af borgerlige Rettigheder, Beslaglæggelse af Formuer, Umyndiggørelse under Straffetiden samt om Arbejdsducørernes Tilbageholdelse og Anvendelse indeholder »Code pénal« vedrørende Frihedsstraffenes Afsoning kun nogle ikke længere gældende Regler, om i hvilke Lokalteter de forskellige Straffarter skal udstaaes.

Alle belgiske Fængsler og Straffeanstalter ejes og drives af Staten. I Spidsen for Fængselsvæsenet staar »Le Directeur Général des prisons« med en Stilling som Direktøren for Fængselsvæsenet herhjemme: direkte under Justitsmi-

nisteren. Hvert Fængsel ledes af en »Directeur« med 2 »Directeurs adjoints«, hvoraf den ene fungerer som Arbejdsleder. De nærmere Regler for Fængslernes Ledelse og Frihedsstraffenes Afsoning er samlet i »Reglement général des prisons« af 30. September 1905.

Alle Frihedsstraffe afsones normalt i Enkeltcelle med en Afkortning i Straffetiden omtrent som ved Straf af Forbedringshusarbejde herhjemme. Hvis Straffetiden for en Fange er over 10 Aar, skal han spørges, om han ønsker at fortsætte Opholdet i Celle, eller at behandles i Fællesskab; men kun ca. 10% af disse Fanger ønsker efter de 10 Aars Forløb at overføres til Fællesskab. Paa Forespørgsel oplyste »Le Directeur« i Centralfængslet i Louvain, hvor alle Straffe af over 5 Aar afsones, at der kun yderst sjældent mærkedes Ulemper ved det lange Celleophold, og at Disciplinen i Fængslet var særdeles god og opretholdtes ved forholdsvis smaa Midler til Trods for, at man her havde Landets farligste Forbrydere under Behandling. Paa den anden Side kunde intel oplyses om, hvorledes disse Mennesker efter Losladelsen klarede sig i det frie Liv. Ifølge Statistik for 1927 for Fængslet i Louvain var den længste Varighed af en nu hensiddende Fanges Celleophold 32 Aar.

Fangebehandling.

(Den efterfølgende Redegørelse for Fangebehandlingen drejer sig i Hovedtrækkene om Forholdene i Centralfængslerne for Mænd).

Som allerede omtalt hvilede Fangebehandlingen tidligere paa et strengt Cellesystem med gennemført Isolation af Fangerne indbyrdes. Brugen af Maske var obligatorisk. Gaardturene fandt Sted i Straalegaarde. Saavel i Kirken som i Skolen var Fangerne indlukkede i »Stalles«. Undervisningen foregik ved Foredrag og Lærerens Gennemgang af Pensumet, medens Eleverne kun maatte svare ved Tegn

og Gestus. Hvor Fanger før anvendtes til Hjælp under Fængslets Økonomi f. Eks. i Køkken og Vaskeri, foregik Arbejdet i Celle.

De nu gennemførte Reformers bryder det strænge Isolationssystem paa følgende Punkter:

Brugen af Maske er frivillig. Straalegaardene er mange Steder revet ned, og paa den derved frigjorte Plads er anlagt Haver, hvor Gaardturene foregaar i Fællesskab, som Regel under Afholdelse af Legemsøvelser, men dog under streng Gennemførelse af Tavshedspligten.

Undervisningen drives ved Eksamination af Eleverne, der svarer med »vive voix«. »Stalles« er i flere af Fangeskolerne erstattede af Enkeltmandsskoleborde, og Lokalerne indrettede som et Folkeskolelokale.

Der er i flere af Centralfængslerne oprettet Fællesværksteder, hvor en Del af Fangerne (indtil 20 i hvert Værksted) driver alle Slags Haandværk, ligesom Arbejdet i Køkkener, Bagerier og Vaskerier nu foregaar i Fællesskab. Tavshedspligten overholdes dog strengt, og udenfor Arbejdstiden holdes Fangerne i Cellerne. Ialt regner man, at c. 10% af Fangerne i Centralfængslerne er underkastede dette »régime mixte«, men Generalinspektoren for de belgiske Fængsler udtaler i en Redegørelse for disse Reformers, at det vilde være ganske fejlagtigt heraf at slutte, at Cellesystemet er forladt i Belgien. Enkeltcellen er fremdeles Grundlaget for Fangebehandlingen.

Medens man som omtalt tidligere lagde Hovedvægten paa en moralsk og religiøs Paavirkning af Fangerne, er den bærende Idé nu: en haandværksmæssig Uddannelse af Fangerne og et produktivt Arbejde, »travail moralisateur«.

Fangearbejdet drives i Hovedsagen efter Regiesystemet under Ledelse af »La service centrale du travail« i Generaldirektoratet og med samme Haandværk og Fag som i Straffeanstalterne herhjemme. Enkelte Steder har Fangerne dog været anvendt til Arbejder uden for Ringmuren; saaledes oplyser Generalinspektoren for Fængslerne, at Fanger har

været anvendt til Transportarbejder for andre Statsinstitutioner til og fra Jernbane o. s. v., samt at et Fangehold paa c. 10 Mand har været brugt til Renholdelse af »Palais du Justice« i Bruxelles, Gand og Liège. »L'Union belge de Droit pénal« har tidligere udtalt sig for en Udvidelse af dette Arbejde »in aperto«, men der er rejst en Del Kritik herimod fra Fængselsdirektorerne og den civile Befolkning.

Det vil her ved Omtalen af Fangearbejdet maaske være af Interesse at gengive nogle Bemærkninger fremsatte af Generalinspektoren for Fængslerne særlig om Fællesfangernes Udtagelse til Arbejdet paa Værkstederne:

»Som oftest udvælges Fællesfangerne uden nogen kriminologisk, psykiatrisk eller penitentiær Begrundelse, udelukkende paa Grund af deres fagmæssige Uddannelse og Haandelag, undertiden fordi de slet ikke kender noget Haandværk, men er unge, kraftige og egnede til at arbejde ved det Haandværk, som drives i det Fængsel, hvor de hendsidder, eller de udtages efter eget Ønske, fordi de virkelig daarligt taaler Cellebehandlingen eller søger under et tilfældigt Indfald at unddrage sig denne, maaske med den Bagtanke herved lettere at komme i Forbindelse med deres Medfanger. Anvendelsen af Fællesskabet er saaledes for Øjeblikket ikke det Resultat af en videnskabelig Undersøgelse, som vilde bidrage til Gennemførelse af den saa stærkt krævede Individualisering i Fangebehandlingen. Ej heller Valget af Fangearbejderne viser hen mod en Stræben efter dette Maal, men ledes kun af økonomiske Hensyn til Udbyttet«.

— — —
Generalinspektoren søger til Slut forgæves efter en penitentiær Begrundelse af Konvolutfabrikation og af galvanoplastiske Arbejder i et Fængsel.

Noget egentligt Progressionssystem findes bortset fra i de nedenfor omtalte 2 »Écoles prisons« ikke i de belgiske Fængsler, men gennem Tiderne har der udviklet sig en

progressionslignende Praksis med Udvidelser af Begunstigelser og Friheder for Fangerne, efter som Straffetiden skridder frem, og betinget af god Opførsel og Flid.

Religiøs Forsorg og Undervisning er i Hovedsagen som herhjemme. Forsøgsvis har man tilladt enkelte Fanger at modtage Undervisning i Sprog, Matematik, Fysik o. l. pr. Korrespondance gennem et særlig anerkendt Institut.

Den disciplinære Straffemyndighed ligger hos Fængslernes »Directeurs«. Som disciplinære Straffe anvendes: Berøvelse af Arbejde, Lektur, Adgang til Indkøb, Besøg og andre Begunstigelser. Indskrænkning af Kosten til Vand og Brød i indtil 9 Dage. Hensættelse i Straffecelle med haardt Natteleje i indtil 9 Dage. Strafarterne kan anvendes flere i Forening og Straffene kan ikendes betingelsesvis.

Efter de Oplysninger, som jeg modtog i Fængslerne om Disciplinærstraffenes Anvendelse, inskrænkede disse sig væsentligst til Berøvelse af Begunstigelser, og kun sjældent anvendtes Straffecelle. Disciplinen syntes overalt god og opretholdtes ved et meget strengt gennemført Krav om Lydighed, Respekt, Høflighed, Renlighed og Orden i alle Smaating i det daglige Arbejde i Fængslerne.

Betinget Løsladelse og Forsorgsarbejde.

Lov af 31. Maj 1888 og kongelig Anordning af 1. August 1888 indeholder Bestemmelserne for betinget Domfældelse og betinget Løsladelse.

Justitsministeren bemyndiges heri til paa Prøve at løslade Fanger, som er idømt Frihedsstraf af mindst 3 Maaneders Varighed — for Recidivister dog mindst 6 Maaneder — og som har afsonet mindst $\frac{1}{3}$ — Recidivister mindst $\frac{2}{3}$ — af Straffetiden. Provetiden skal være mindst 2 Aar, i visse Tilfælde 5 Aar, og ordentligvis det dobbelte af den betingelsesvis eftergivne Reststraf. Indstillinger om Løsladelse paa Prøve skal ledsages af Erklæringer fra Fængslets Direktor,

fra Doms- og Anklagemyndighederne m. fl. og heri skal redegøres for Fangens Forhold overfor Forbrydelsen, Opførsel før og under Straffen samt for Udsigterne for hans Beskæftigelse efter Løsladelsen.

Foruden den obligatoriske Betingelse om ulastelig Vandel kan til Løsladelsen knyttes andre Betingelser saasom Afholdenhed, Paakæg om eller Forbud imod at tage Ophold paa visse nærmere bestemt opgivne Steder.

Tilsynet med de prøveløsladte føres af Politi, Kommunalmyndighed eller velgørende Selskaber, til hvem den løsladte skal melde sig inden 24 Timer efter Løsladelsen med Opgivelse af Opholdssted, og hvem han skal anmode om Tilladelse til Forandring af fast Bopæl. Anklagemyndighederne og Kommunalmyndighederne paa Stedet paaser Betingelsernes Overholdelse og holder Justitsministeriet underrettet om den løsladtes Forhold, ligesom de er pligtige at hjælpe ham med Raad og Daad.

Justitsministeriet træffer Afgørelse om den løsladtes eventuelle Genindsættelse i Fængslet, naar Betingelserne ikke overholdes, hvortil regnes, at den løsladte udviser Dovenskab, Drukkenskab eller anden daarlig Opførsel.

Udover det foran omtalte Samarbejde ved Løsladelser paa Prove mellem Straffeanstalterne og Lokalmyndighederne — et Samarbejde, som efter Fængselsembedsmændenes Udsagn væsentligst indskrænker sig til Tilsyn med den løsladtes Opholdssted og med, at han ikke falder det offentlige til Byrde — finder der intet egentligt Forsorgsarbejde Sted i de belgiske Fængsler, men Trangen til Hjælp har maaske været mindre, idet Belgien efter Verdenskrigens Afslutning ikke har kendt til Arbejdsløshed af nogen Betydning.

»Laboratoires d'Anthropologie pénitentiaire«.

Den betydningsfuldste Reform indenfor det belgiske Fængselsvæsen er Indførelsen af en videnskabelig Undersøgelse og Klassificering af alle domfældte forinden deres Hensættelse

til Strafafsoning og Oprettelsen af en Række Specialetablissementer for Fanger, der kræver en særlig Behandling.

I en Række Fængsler er oprettet »Laboratoires d'Anthropologie pénitentiaire«, ledede af psykiatrisk uddannede Læger og hvortil er afgivet det fornødne Kontor- og Opsynspersonale. Enhver Fange dømt til mindst 3 Maaneders Fængsel passerer et saadant Laboratorium og gennemgaar en Række Undersøgelser, som skal fastslaa de anatomiske, psykiske, sociologiske og criminologiske Egenskaber, der danner hans Individualitet.

Ved disse Undersøgelser foretager det underordnede Personale de almindelige anthropologiske Maalinger af Fangerne, og tillige optages Signalement, Fingeraftryk, Fotografi o. s. v. til Identifikationstjenesten her. Endvidere skriver Laboratoriet til Politimesteren i Fangens Opholdsjurisdiktion, til Sognepræsten, Skolelæreren og eventuelt til Kommunalmyndighederne paa det Sted, hvor han er født og opdraget, til hans Familie og tidligere Principaler, som alle faar tilsendt Skemaer til Udfyldning vedrørende Generalia, Opførsel og Vandel. De rent fysiske og psykiatrisk-psykologiske Undersøgelser foretages af Lægerne.

Med Hensyn til disse Laboratoriers Arbejde og Resultaterne heraf skal jeg henvise til Overlæge Dr. med. *George E. Schrøders* Artikel i Nordisk Tidsskrift for Strafferet 1925 Side 37 »Moderne Hjælpemidler i Kriminalistiken«, hvori Overlægen indgaaende beskriver disse Laboratorier og deres Arbejde samt meget nøgternt opgør de foreløbige Resultater, hvilket i alt væsentligt falder sammen med de Bemærkninger, som de enkelte Fængslers ledende Embedsmænd fremkom med paa mine Forespørgsler desangaaende.

Til det af Overlæge Schrøder oplyste vil jeg dog gerne føje følgende særlige Udtalelser fra flere Fængselsdirektører: Det Dossier, hvori samtlige indhentede Oplysninger indføres, er i Folioformat; og af dets 24 Sider optages de 22 af 15 tættrykte Skemaer, der indeholder en Række Oplysninger, hvoraf en Del er af specifik medicinsk Karakter og ret

uforstaelige for Lægmænd, og andre i den Grad gaar i Detailler, at man let mister Overblikket og kun vanskeligt kan udrede det væsentlige. Disse Dossiers indeholder til Slut en af Lægen affattet Vejledning med Hensyn til Fangens Behandling i Straffetiden — herunder Tildeling til Arbejde i Fængslet, Overførelse til Særanstalter o. s. v. Dossier'et følger Fangen under hele Straffen. Enkelte af Fængselsdirektorerne klagede over, at Lægerne i deres Forslag om Fangernes Tildeling til Arbejde kun tog Hensyn til Resultaterne af de rent lægevidenskabelige Undersøgelser, men ikke til Fangens tidligere Beskæftigelse eller til de Forhold, hvortil han vil være nødt til at søge tilbage efter Løsladelsen. F. Eks. anbefaledes en ung Mand til Landbrugsarbejde, skønt han var opdraget i en Industriby, delvis uddannet som Maskinarbejder og efter Løsladelsen af Familien, som var hæderlig og agtværdig, sikret Arbejde og fortsat Uddannelse paa en Fabrik i Nærheden af Hjemmet. Erfaringen viser, at Anbringelsen af en saadan Fange ved Landbrugsarbejde under og efter Straffetiden giver ringe Resultater.

Endvidere hævder man, at Størstedelen af de indhentede Oplysninger er de samme, som Fængslernes Ledelse selv hidtil har indhentet gennem Udspørgen af Fangen, Sagens Forakter, Fangens Korrespondance med sin Familie o. s. v., og at det Kendskab, som Straffeanstaltens Personale erhverver gennem dagligt Samvær med Fangen, selv under kortere Straffetider, er mere indgaaende end det, der kan fremskaffes ved Samtaler under et kort Ophold paa Laboratoriet.

Den væsentligste Betydning ligger i en rettidig Indgriben overfor syge Fanger og deres Overførelse til Særanstalterne.

I denne Forbindelse og med særligt Henblik paa vore hjemlige Forhold skal nævnes det i Amerika prøvede System, som ogsaa har været under Overvejelse i Belgien, hvorefter de anthropologiske og psykiatrisk-psykologiske Undersøgelser henlægges til Tiden før Domfældelsen. Under den moderne Retspleje vil Dommerne kun sjældent kunne

opnaa et indgaaende personligt Kendskab til de enkelte forbryderiske Individder — et Kendskab, som er mere paa-krævet, jo mere væsensforskellige man gør Strafarterne (Hefte, Fængsel, Ungdomsfængsel, Tugthus, Arbejdshus og Sikkerhedsforvaring). Det af Laboratorierne indsamlede og prøvede Materiale vil formentlig kunne blive af stor Betydning for Domstolene og dog efter Domfældelsen komme Straffeanstaltens Ledelse til Nytte.

Endelig skal her peges paa det uheldige i Udsendelsen af en Række skriftlige Forespørgsler til Fangernes Familie og Lærepladser, til Præster, Skoler, Sogneraad o. s. v. i Fangens Hjemegn, hvilket paa en uheldig Maade henleder Opmærksomheden paa Fangens Person og Forbrydelse, og som gennem deres erfaringsmæssigt lidet diskrete Behandling vil kunne skade Fangen i betydelig Grad ved hans Tilbagevenden til Hjemmet og Genintræden i Samfundet efter Straffens Udtaaelse (»reclassement«).

Særanstalter.

I adskillige af de Fængsler, hvor der er indrettet »Laboratoires d'Anthropologie pénitentiaire«, er der under samme Lægers Ledelse oprettet særlige Sygeafdelinger (annexe psychiâtrique) for lettere Sindslidelser, ligesom disse Læger i det hele virker som Nervespecialister for Fangerne.

Foruden disse »annexes psychiâtriques« er der væsentligst i de senere Aar oprettet en Række Særanstalter eller Særafdelinger, hvoraf skal nævnes:

I »La prison de Forest« i Bruxelles: kirurgisk Afdeling. Klinikker for Øjen-, Næse-, Øre- og Hals- samt Hud- og Konssygdomme og for Tandbehandling.

I »La prison de St. Gilles«: Specialafdeling for Syphilitikere.

I Merxplas: 2 Sygeafdelinger for tuberkulose og for epileptiske og hystero-epileptiske Mandfanger, samt en Landbrugsskole for unge Fanger (»prison école agricole«).

I »La prison centrale à Gand«: 2 Fællesafdelinger for

psykisk eller fysisk defekte Mandfanger, der ikke kan taale Cellebehandling, samt en Skole for Haandværk for unge Fanger (»*prison école industrielle*«).

De egentlig sindssyge Fanger overføres til en særlig Afdeling (Kriminalasyl) under Sindsygehospitalet i Tournait.

I disse Specialetablissementer befandt sig den 19. April 1926 ialt 364 Individuer eller c. 10% af samtlige belgiske Fængslers og penitentiære Etablissemeters Befolkning.

I det følgende omtales disse Særanstalter og Særafdelinger og andre Forhold af Interesse fra de enkelte Fængsler udførligere undtagen Kriminalasylet i Tournait, som jeg ikke har haft Lejlighed til at besøge.

I »*La prison de Forest*« i Bruxelles, der er taget i Brug i 1910, har Centralbureauet for Identifikation, som sorterer direkte under Justitsministeriet, sit Hovedsæde med Lægeværelse, fotografisk Atelier, Lokaler til Maaling og Vejning af Fangerne samt Arkiv og Kartotek for Centralbureauet.

Endvidere findes her det foromtalte Centrallaboratorium for anthropologisk-penitentiære Studier, hvortil er knyttet 3 Læger, hvoraf den ene altid er kvindelig.

De almindelige Sygeafdelinger rummer, til Brug for Fangerne i Forest og St. Gilles og i særlige Tilfælde for Fanger fra andre Fængsler, Specialklinikker for kirurgiske Sygdomme med en stor Operationsstue, hvor foretages alle Slags Operationer, for Hud- og Kønssygdomme, for Øjen-, Øre-, Næse og Halssygdomme samt for Tandbehandling. Paa Sygeafdelingens Tag er opført en Liggehal, som dog ikke er forbeholdt tuberkulose Patienter. I en særlig Pavillon er indrettet et »*annexe psychiatrique*«, omfattende en stor Sal med 9 Senge, en mindre med 3 Senge, 2 Enceller og en Stue for Koldtvandsbehandling samt Værelser for Embedslæger, hvis Undersøgelser ikke maa finde Sted paa Sygeafdelingen. Til Kvindeafdelingen er knyttet en Observationsstue paa 5 Senge. De ved det anthropologisk-penitentiære Laboratorium ansatte Læger leder ogsaa denne Afdeling og tilser begge Fængslers nervesyge Patienter (ogsaa blandt Personalet).

I Kvindeafdelingen i »La Forest«, hvor al Opsynstjeneste udføres af Nonner, er fornylig oprettet en Husholdningsskole for Kvindefangerne. I en Række Lokaler er indrettet Køkken, Systue og Klasseværelser, ganske adskilt fra Fængslets Køkken og Arbejdsstuer. Et Kursus afholdes med 8 Elever ad Gangen, saaledes at disse enten deltager i alle Fag og hele Dagen er beskæftiget paa Kursus eller kun deltager i enkelte Fag og Resten af Dagen arbejder i Fængslet. Undervisningen foregaar, som i en almindelig Husholdningsskole, efter et meget detailleret Program. Fagene er Madlavning, Sammensætning af Maaltiderne efter Ernærings- og Vitaminindhold, Priserne paa Fødevarer, Vejledning med Hensyn til Indkøb og Husholdningsregnskab, Skrædder- og Linnedsyning, Reparationsarbejder, Hygiejne og Sundhedslære, første Hjælp i Ulykkestilfælde, Barsels- og Barnepleje og Indretning af Boliger. Den teoretiske og praktiske Undervisning følges nøje ad. Hele Skolen er med forholdsvis smaa Midler særdeles smukt og praktisk indrettet. Eleverne er meget taknemlige for Undervisningen. Der fremvistes en Række meget nydelige Elevarbejder, og Fængslets Ledelse og Lærerinden er særdeles tilfredse med de opnaaede Resultater.

I Centralfængslet i Louvain er oprettet et Fangeorkester paa 18 Mand, underviste og dirigerede af en Fange. Der gives ugentlige Koncerter i Fængslets Central og ved højtidelige Lejligheder i Kirken. Repertoiret omfatter ca. 200 Numre, dog ikke Dansemusik o. l. Fangerne har ad frivillig Vej sparet sammen til et Harmonium.

Her udgives og trykkes den belgiske Fangeavis »L'effort vers le bien« eller »Streven naar beter leven«. Den udkommer en Gang om Ugen og redigeres af en Fange, ligesom de fleste Artikler skrives af Fanger, som fra alle Landets Fængsler sender deres Bidrag og stiller Spørgsmaal til Besvarelse. Artiklerne skrives enten paa Wallonsk (Fransk) eller paa Flamsk, men oversættes ikke fra det ene Sprog til det andet.

Les prisons écoles.

Ved kongelig Anordning af 21. Juni 1921 er der oprettet to Fange-Skoler nemlig:

- »La prison école industrielle à Gand« og
- »La prison école agricole à Merxplas«.

Disse Skoler modtager Fanger mellem 16 og 21 Aar (undtagelsesvis over denne Alder), civile som militære, som paa det Tidspunkt, da Overførelsen fra de andre Straffeanstalter finder Sted, har mindst 3 Maaneders Straffetid tilbage, og som ikke tidligere har afsonet Straf længere end 3 Maaneder »emprisonnement«. Fangerne kan saaledes være idømte »emprisonnement correctionelle«, »réclusion« og »travaux forcés« (endog paa Livstid), men maa ikke være Recidivister. Udelukkede fra Skolerne er endvidere: Fanger, der er befængt med veneriske Sygdomme, mentalt defekte, Sædelighedsforbrydere, homosexuelle, Alfonsere samt Individuer forfaldne til Misbrug af narkotiske Midler (»Kokainmänner«).

Overførelse til Skolerne er ikke obligatorisk for de unge Fanger, men hver enkelt udvælges blandt Fangerne i Centralfængslerne efter Fortid, Evner og Fremtidsmuligheder af en »Commission d'orientation professionnelle«, som er knyttet til Centralfængslerne og bestaar af disses ledende Embedsmænd og Læger samt af Haandværkere og Erhvervsdrivende udenfor Fængslet.

(Skolen i Merxplas omtales nedenfor under »L'établissement pénitentiaire à Merxplas«).

»La prison école industrielle« à Gand.

»La prison école industrielle« er indrettet i en særlig Afdeling af Centralfængslet i Gand, som omfatter Værksteder, Klasseværelser, Festsal, Bibliotek, Lokaler for Sang- og Musikundervisning og Opholds- og Soveceller samt en mindre Idrætsplads og en enkelt Straalegaard.

Skolen staar under Centralfængslets »Directeur«, men Lederen »Directeur adjoint« har en meget selvstændig Stilling. Skolens øvrige Personale bestaar af 2 katolske Præster, 2 Lærere, 7 Værkmestre, 1 Overbetjent og fornødent Opsynspersonale.

Det er denne Skoles Opgave at uddanne Eleverne i et Haandværk, eller hvis Straffetiden er for kort hertil, at bibringe dem saa megen Færdighed i og Interesse for et Haandværk, at de kan og vil fortsætte deres Uddannelse efter Løsladelsen.

Der undervises i følgende Fag: Smede- og Malerhaandværk, Blikkenslageri (herunder Galvanoplastik), Snedkeri, Skomageri, Skrædderi og Bogbinderi. I Spidsen for hvert Værksted staar en faguddannet Værkmester, som tillige deltager i Opsynstjenesten. Arbejdet paa Værkstederne er ikke, som paa en fri Haandværkerskole, udvalgt af Hensyn til Elevernes Uddannelse, med tildeles Skolen af Generaldirektoratets Arbejds kontor af økonomiske Grunde, eftersom Bestillingerne indløber fra de forskellige Statsinstitutioner, som aftager Fængslernes Produktion. Men paa Værkstederne søger man at raade Bød herpaa ved mere at se paa den enkelte Elevs alsidige Uddannelse ved alle Maskiner og alle Grene af Haandværket og paa en samvittighedsfuld Udførelse end paa at opnaa det størst mulige økonomiske Udbytte af Arbejdet.

Efter endt Arbejdstid (6 $\frac{1}{2}$ Time) samler Værkmesteren sine Elever om sig paa Værkstedet og giver dem en Times teoretisk Undervisning eller Forklaring om de paa Værkstedet værende Maskiner, Arbejdets Udførelse, Arbejds-tegninger o. s. v.

De Elever, der naar at blive udlært paa Skolen, kan forblive her som Arbejdere indtil Løsladelsen og faar da et Certifikat, hvorpaa der er anført, at de er udlært paa en »école speciale professionnelle« og intet om Fængslet.

Da alle Arbejder vedrørende Økonomi, Renholdelse o. l. udføres af Centralfængslets øvrige Fanger, kan Eleverne udelukkende beskæftiges med deres Uddannelse.

Eleverne er underkastede et Progressionssystem, hvorefter de inddeles i 4 Klasser: »Meilleurs«, »Bons«, »Épreuve ou d'Observation« og »Punition«. Hver Maaned gives der Eleverne Karakterer i: almindelig Opførsel, Ordentlighed og Renlighed, Forstand paa Økonomi, Anvendelse af Fritiden i Cellen, Overholdelse af Tavshedspligten, Flid i Skolen og ved Arbejdet og Forhold overfor den begaaede Forbrydelse.

Elever, der udviser stadig Mangel paa god Opførsel og Flid, tilbagesendes til de almindelige Fængsler, hvorfra de kom.

Følgende Begunstigelser kan tilstaaes Eleverne paa de 2 overste Klasser: Deltagelse i Idræt, Lege, Spil, Festarrangementer og andre Adspredelser om Søndagen og til herunder at fore Samtale med de andre Elever. Endvidere til Deltagelse i Musik- og Sangundervisning og til Medvirken i Skolens Kor og Orkester. Udvidet Korrespondance- og Besøgstilladelse. Adgang til at købe eller modtage tilsendte, nyttige Smaaagenstande, Bøger, Tidsskrifter o. l. Disse Elever har endelig Mulighed for at opnaa betinget Losladelse.

Alle Elever kaldes ved Navn, og der vaages nøje over, at de benævnes Elever og ikke Fanger.

Eleverne er iført en anden Dragt end de øvrige Fanger i Fængslet og bærer forskelligt farvede Uldlidsler paa Ærmerne efter de Klasser, de tilhører. Der gives dem en kraftigere Kost end ellers i Fængslerne.

Undervisningen i Skolen omfatter: Læsning, Skrivning, Analyse, Regning samt Belgiens Geografi og Historie. Eleverne er fordelt i Klasser efter Kundskaber og Sprog (Wal-lonsk og Flamsk). Foredrag holdes hver Fredag af en af Lærerne og undertiden om Søndagen af en af Personalet eller af en Elev. Emnerne skal være belærende, opbyggelige eller faglige. Biblioteket indeholder c. 1400 Bind Skonlitteratur og c. 225 Bind Faglitteratur. Der gives Undervisning i svensk Gymnastik 2 Gange ugentlig.

Paa nationale Festdage og ved de store Højtider, arrangeres særlige Fester, hvor Orkestret og Koret medvirker, og hvor der opføres Solonumre og Skuespil, alt udført af Eleverne. Om Søndagen afholdes i Skolens Gaard Sportskampe, Boldspil og Lege, samt i daarligt Vejr indendørs Ring- og Pladespil, Skak, Dam og Domino.

Der lægges fra Skolens Side særlig Vægt paa at gøre Forældrene interesserede i Skolens Arbejde. Straks efter Indsættelsen sendes til Forældre eller Værge en Redegørelse for Skolens Arbejde og Hensigt med Opfordring til at samarbejde med Skolen og medvirke til det fælles Maal: Elevernes Fremtid. Ligeledes opfordres Forældrene til at skrive gode Breve og til at aflægge Eleverne Besøg i Straffetiden, under hvilke man hyppigt benytter Lejligheden til at tale med dem om Sønnens Fremtid. Hver Maaned tilstilles der Forældrene en Meddelelse om Elevernes Flid og Opførsel. Dette Samarbejde skal have ført til særdeles gode Resultater, og de fleste af Eleverne søger efter Løsladelsen tilbage til Hjemmene for herfra at fuldende deres Uddannelse eller anbringes i Plads.

Da Gennemsnitsopholdet paa Skolen er 1—1½ Aar, kan kun de færreste af Eleverne fuldende deres Uddannelse her, men da den almindelige Faguddannelse i Belgien kun varer c. 2 Aar, vil der, selv under kortere Straffetider, kunne naaes ret gode Resultater.

Der gøres paa Skolen meget for at vække Eleverne i national, etisk, social og religiøs Henseende. Den Aand, der præger Skolen, udgaar fra dens Leder, Directeur adjoint Edmond Zébière, der med stor Frihed i Valget af Midler har forestaaet Ledelsen siden Skolens Oprettelse. Han er en meget dygtig, sympatisk og alvorlig Mand, der omfatter Eleverne og sit Arbejde med den største Interesse og Kærlighed, men samtidig kræver meget af dem i Retning af Flid, god Opførsel, Sanddruhed og Høflighed og slaar haardt ned paa Dovenskab, Sløseri og Forsøg paa gensidig daarlig Paavirkning og sædelig Forvildelse blandt Eleverne. Perso-

nalet betragter sig stedse som foresatte for Eleverne. Tonen overfor disse er velvillig og imødekommende, men bestemt. Der gøres et virkeligt stort Arbejde for Elevernes faglige Uddannelse og moralske Udvikling og gives dem mange Belønninger for Flid og god Opførsel i Form af passende Adspredelser.

Jeg overværede en Søndag Eftermiddag en Fest i Skolens Festsal, hvor der var opført et lille Teater. Eleverne fra de to øverste Progressionsklasser deltog dels som medvirkende, dels som Tilskuere.

Medens Eleverne stod ret ved deres Pladser langs en Række Bænke, aabnedes Festen ved, at »Le Directeur«, »Directeur adjoint«, Præster og Lærere, under Intonering af en March, begav sig til deres Pladser. Programmet bestod af Musiknumre — Strygetrio, Solo og Sang — en Konference, en Række komiske Klovne- og Akrobatnumre og afsluttede med en Komædie af lettere Indhold.

Alt udførtes af Elever, der gik til deres Opgaver med stor Iver og Interesse, og Udførelsen var, særlig for Musikens Vedkommende, forbavsende god. Tilskuerne syntes meget taknemlige og gav deres Bifald til Kende ved Klapsalver, alt foregik meget smukt og fornøjeligt. Skolen betragtede disse Fester som et særdeles velegnet Middel til at fremme Elevernes Flid og gode Opførsel.

L' Établissement pénitentiaire à Merxplas.

Tæt ved den hollandske Grænse ejer den belgiske Stat et Omraade paa c. 2000 Tdr. Land, dels opdyrket dels Mose og Hede, gennemskaaret af Kanaler, levende Hegn og Veje, der overalt er beplantet med høje Alletræer. Her ligger 4 store Anstalter nemlig: 3 »maisons de refuge« og »dépôts« for Betlere og Løsgængere, hørende under Indenrigsministeriet, og »L' Établissement pénitentiaire à Merxplas«, der hører under Fængselsvæsenet.

Denne sidste er en af Belgiens interessanteste, hyppigst besøgte og mest omtalte Straffeanstalter. Den omfatter:

- 1 Sygeafdeling for tuberkuløse Fanger,
 - 1 Sygeafdeling for epileptiske og hysteropileptiske Fanger og »La prison école agricole« for unge Fanger.
- Alle 3 Afdelinger modtager kun Mandfanger.

De 2 Sygeafdelinger ligger i 2 treetages Pavilloner, adskilte ved et stort Haveanlæg og dog forbundne ved deres nordlige Ender ved en stor Liggehal for de tuberkuløse Patienter. Bygningerne er nye og meget moderne og praktisk indrettede. Vinduerne er forsynede med Armatur, og alle Døre holdes aflåsede.

Tuberkuloseafdelingen, der kan modtage indtil 120 Mandfanger fra alle Landets Fængsler med Straffetid af over 3 Maaneder, rummer foruden Administrationskontorer, Lægeværelser, Badeanstalt o. s. v. en Række Sovestuer, hver med Plads til 3—5 Senge; dog belægges de sædvanligvis kun med 1 Patient i hver. Fangerne behandles i alt væsentligt som Patienter paa et almindeligt Tuberkulosesanatorium og tilbringer ialt $9\frac{1}{2}$ Time paa Liggehallen og $2\frac{1}{2}$ Time under Gaardtur, som afholdes i Fællesskab i Haveanlægget, der omsluttes af de 2 Pavilloner, Liggehallen og paa den 4' Side af en Mur. Patienterne udfører intet Arbejde og modtager ingen Undervisning. Under Maaltiderne, som indtages paa Liggehallen, læser en Funktionær højt for Fangerne, der iøvrigt ikke maa medføre Lektüre eller noget som helst Underholdningsstof paa Liggehallen. Tavshedspligten gennemføres strængt.

Pavillonen for Epileptikere og Hysteropileptikere er bygget som en stor Sygeafdeling i et Cellefængsel. De store og lyse Sygestuer er Enkelceller, beregnede saavel til Ophold som til Arbejde. For særlig urolige Patienter er indrettet nogle faa Tremandsstuer, som dog benyttes meget lidt. Endvidere findes et Par Enkeltmands-Sikkerhedsceller med tilstødende Badeværelse, i hvis Kar den syge let og hurtigt kan anbringes under Raserianfald. I Bygningen er indrettet et

Par mindre Fællesværksteder for Snedkeri, Skomageri o. l.

I Belgien anbragte man tidligere epileptiske og hysteropileptiske Fanger paa Femmandsstuer; men da disse Patienter erfaringsmæssigt hører til de farligste Forbrydere — de fleste er straffede med »peines criminelles« for Mord, Vold, Sædelighedsforbrydelser, Alfonseri o. l. — og i høj Grad er degenerede, perverse og forfaldne Individuer, havde de paa Fællesstuerne en meget uheldig Indflydelse paa hinanden. For at undgaa dette lader man nu Epileptikerne arbejde enten i Enkeltcelle eller i Fælleskab paa mindre Værksteder under stadigt Tilsyn og streng Overholdelse af Tavhedspligten. Kun de skikkelige og roligste anvendes til Have-, Rengørings- og Vedligeholdelsesarbejder under hele Etablissementets Økonomi.

Man var paa Afdelingen særdeles tilfreds med de opnaaede Resultater, som man tilskrev det rolige, regelmæssige Liv i lyse og sunde Omgivelser, den gode Forplejning, Isolationen fra daarlig gensidig Paavirkning og den hurtige og rettidige Indgriben overfor begyndende Anfald.

Til begge Sygeafdelingerne er knyttet specialuddannede Læger og Sygeplejerspersonale.

La prison école agricole à Merxplas.

»École agricole« ligger adskilt fra de foromtalte 2 Paviljoner i »L'établissement pénitentiaire« i Merxplas ved en bred Landevej og danner et selvstændigt Komplex af Bygninger, opført uden egentlig Plan, hvilket giver det hele et malerisk Præg, der passer godt til Skolens hele Aand og Arbejdsmaade.

Ringmuren, der omslutter Sovecellebygningen, Værksteder, Kontorer og Undervisningslokaler, er ret lav og byder næppe nogen større Sikkerhed mod Undvigelse. Sovecellerne ligger i en tidligere Fængselsbygning, der er indrettet som et almindeligt Fængsel med panoptisk Gang, store, lyse Enkeltceller og med Armatur for Vinduerne. Dørene til Celler og

Gange holdes stadig aflaaede. Her opholder Eleverne sig om Natten, under Maaltiderne, ved Forberedelse til Undervisningen og i en Del af Fritiden.

I Værkstedsbygningen ligger Snedkeri og Træskomageri samt et lille Elektricitetsværksted. I særlige Bygninger ligger Kontorer og Undervisningslokaler.

Udenfor Ringmuren og c. 600 Meter fra denne ligger Skolens Avlsgaard med sædvanlige Landbrugsbygninger, Heste-, Ko- og Svinestalde, Lader, Vognporte, et lille Mejeri m. m. Til Gaarden hører c. 400 Tdr. Land, — Mark, Eng og Hede — gennemkrydset af flere offentlige Veje. Intet paa Avlsgaarden er aflaaet eller omgivet af Mure eller Hegn. Selve Driften af Landbruget synes, efter danske Forhold, noget gammeldags. Staldene er mørke, kolde og upraktisk indrettede med Hensyn til Fodergange, Afløb o. l. Ajlebeholder eller ordentlig Møddingplads findes ikke. Smorret kærnes i Haandkærne. Landbruget drives udelukkende af Eleverne, og Produkterne anvendes i Etablissementets Økonomi eller sælges til Omegnens Beboere.

Skolen staar under hele Etablissementets Direktør, men ledes ret selvstændigt af en »directeur adjoint«, som til sin Hjælp har: 1 Præst, 1 Lærer, 1 Læge, 1 Overbetjent samt fornødent Betjentpersonale, som tillige er Arbejdsledere saavel paa Værkstederne som paa Landbruget.

Den almindelige Udtagelse af Eleverne er omtalt foran under »Prisons écoles«. Til Skolen i Merxplas overføres unge Fanger, der har haft eller efter Løsladelsen kan ventes at faa Beskæftigelse ved Landbrug eller de dertil knyttede Erhverv, Træskomageri og Snedkeri. De fordeles efter Ønske, Evner og Fremtidsudsigter til Landbruget eller til Værkstederne.

Skolens »directeur adjoint« udtaler i et Foredrag, holdt paa en Fængselskongres i Bruxelles 1926: »Skolens Maal er at genrejse de unge Elever, tilpasse dem efter det frie Livs Krav og gøre dem til nyttige Samfundsborgere, idet man lærer dem Respekt for sig selv og andre, indgyder dem

Tillid til egne Kræfter, fremelsker Lysten til regelmæssigt og lønnende Arbejde og søger at gøre dem til gode og retfærdige Mennesker. Dette Maal søges naaet ved at fremkalde det bedste hos Eleverne ved at vise dem den størst mulige Tillid og lade dem arbejde i Frihed paa Æresord og under personligt Ansvar. Den Aand, der skal herske hos Eleverne, er en sund Kappelstrid i Iver for Arbejdet og i Anstregelserne henimod en hæderlig Fremtid. Midlerne til Opnaaelse af disse Maal er en fagmæssig Uddannelse, en fysisk Udvikling og en intellektuel, moralsk og social Opdragelse«.

Uddannelsen er dels praktisk paa Landbruget og Værkstederne, dels teoretisk i Skolen og gennem Foredrag og Selvstudium.

Eleverne arbejder i Fællesskab paa Landbruget og Værkstederne i Hold paa 10—15 Mand, ledede af en Betjent. Egentligt Opsynspersonale findes ikke. Paa hver Arbejdssal, hvis Døre ikke aflaaes i Arbejdstiden, findes kun Arbejdslederen, som fører fornødent Tilsyn, idet han teoretisk og praktisk underviser Eleverne i Faget og tilrettelægger Arbejdet. Paa Landbruget arbejder Arbejdslederen undertiden med og vejleder Eleverne i et og alt. Ofte ser man enkelte Elever arbejde alene uden noget Tilsyn f. Eks. paa Elektricitetsværket, i Mejeriet og flere Steder.

Arbejdstiden er 8 Timer. Den øvrige Tid anvendes til Undervisning og Forberedelse hertil, Foredrag og Sport. Undervisningen ligger, af Hensyn til Arbejdet og den lange Transport til og fra Arbejdsstederne, i Forbindelse med Spise- og Hviletider. Naar Skolens Sirene lyder ved Arbejdets Slutning, ser man Eleverne holdvis eller enkeltvis fra Landbruget komme gaaende til Porten, hvor de selv ringer paa og indlukkes af Portneren.

Undervisningslokalerne er indrettede med lange Borde og Bænke og maa ikke paa noget Punkt minde om et Fængsel; alt skal være som i en almindelig Skole. Paa Væggene er ophængt Billeder fra Belgiens Historie og Geografi samt belærende Fyndord, som hyppigt skiftes for ikke

at kede Eleverne. Der undervises i almindelige Skolefag, om Vinteren tillige i Sprog, og der holdes daglig Foredrag af »directeur adjoint« og Læreren om faglige, sociale og etiske Emner. Al Forberedelse til Undervisningen foregaar i Cellerne.

Undervisningens Maal er dels at give Eleverne de fornødne Kundskaber, dels at vække dem aandeligt set, at interessere dem for god Litteratur og at opdrage dem i national Aand og i social og etisk Henseende.

I Skolens Gaard er indrettet en Række smaa Haver, Høse- og Kaningaarde, hvor Eleverne kan sysle i deres Fritid. Om Aftenen drives Sport dels i Gaarden, dels udenfor Ringmuren paa Landsbyens Sportsplads. Jeg overværede en i samme Anledning arrangeret Fodboldkamp mellem 2 Hold Elever. Skolens »directeur adjoint« og Lærer spillede med, hver paa sit Hold. Elever, der ikke deltog i Kampen, overværede denne fra den ene Side og Landsbyens Beboere fra den anden Side af Sportspladsen. Alt gik meget smukt og roligt til; Eleverne gik op i Spillet med Liv og Lyst, og der herskede god Orden og Disciplin hele Tiden.

Eleverne er underkastede et Progressionssystem, ganske svarende til det under Fængselsskolen i Gand omtalte.

Eleverne nævnes ved Nummer for ikke at lære hinandens Navne at kende, men betegnes stedse som Elever og aldrig som Fanger. Tavshedspligten gennemføres overalt, under Arbejdet, Sport, i Skolen o. s. v. Den eneste Undtagelse danner Moderne i Elevforeningen »Chaines brisées«, som omtales nedenfor.

Der lægges megen Vægt paa, at der ikke dannes en aandelig Mur eller Skel mellem Personalet og Eleverne. Alle skal i indbyrdes Tillid og Forstaaelse arbejde mod det samme Maal. Personalet udtages med megen Omhu blandt hele Etablissementets Funktionærstab, og der holdes ugentlige Undervisningstimer, Foredrag og Instruktioner for alt Personale ved Skolen.

I »école agricole« er i 1923 stiftet en Forening af Eleverne paa de 2 højeste Klasser, kaldet »Chaines brisées«.

Foreningens Formaal er: 1) at frigøre Eleverne moralsk og socialt, 2) at tillade dem indbyrdes at hjælpe hinanden i Arbejdet for social Tilpasning og for moralsk og social Genrejsning, 3) at udvikle Medlemmerne i social, intellektuel og fysisk Henseende, 4) at medvirke til at fuldkommengøre denne Fangeskole, hvis Maal er deres Genrejsning.

For at blive optaget som Medlem skal Eleven indgive Ansøgning derom til Foreningens Bestyrelse og have været Elev paa Skolen i 3 Maaneder, underkaste sig en Prøvetid af 2 Maaneder og i disse have opnaaet saa mange Points, som kræves i Progressionsklassen »Bons« og endelig optages med mindst Halvdelen af Medlemmers Stemmer.

Medlemmerne forpligter sig paa Æresord til: 1) at overholde Skolens og Foreningens Reglementer, Bestemmelser og Love, 2) indbyrdes at give et godt Eksempel, 3) at advare Kammerater, som er paa daarlige Veje, og dele deres Sorg og Skam, 4) forsvare deres Kammeraters Interesser, naar disse selv undlader det af Uvidenhed, 5) at danne en Fælleskasse, som skal hjælpe losladte Medlemmer, støtte Medlemmer under Sygdom, yde Hjælp til Elevernes trængende Slægtninge, deltage i Velgørenhedsarbejde og foretage Indkøb af Bøger og Genstande til fælles Nytte og Adspredelse. Denne Fælleskasse skabes ved Indskud ved Indmeldelsen og ved Medlemsbidrag og Gaver samt ved Salg af et Medlemsblad.

Der findes endvidere en Række Bestemmelser om Valg af Bestyrelse, dennes Pligter og om Indkaldelse til Møderne, som afholdes uden at overværes af nogen af Skolens Funktionærer, (hvilket er saa meget mere bemærkelsesværdigt, som Tavshedspligten ellers gennemføres meget strængt.) Foreningen kan paa nationale Festdage og Aarets Højtider arrangere smaa Fester og Sportskampe.

Skolens Ledere er meget begejstrede over denne Forening, men dens Betydning synes ikke stor, og dens Virksomhed er nærmest at arrangere Foredrag, smaa Fester, udtage Fodboldhold o. l.

Ligesom ved »école industrielle« i Gand præges denne Skole af de Mænd, der staar i Spidsen for den og har ledet den siden dens Oprettelse nemlig: »Directeur« Delierneux og dennes Son »Directeur adjoint« A. Delierneux, som begge arbejder med hellig Iver og Opofrelse af Tid og Kræfter for Skolens og Elevernes Sag.

Nogen Statistik for Skolen findes ikke, men med Hensyn til Resultaterne af Skolens Arbejde hævdes, at Tilbagefaldsprocenten er meget ringe, og at der kun er sket meget faa Undvigelser trods den store Frihed; men en medvirkende Aarsag hertil maa ses i, at de fleste af Eleverne ved god Opførsel opnaar betinget Eftergivelse af en Del af Straffen. Man ser her Livsfanger arbejde udenfor Ringmuren under meget frie Former; men da Skolen kun beholder Eleverne til deres 30' Aar, og man meget nødtigt sender nogen tilbage til de almindelige Fængsler, betyder det, at en Livsfange ved god Opførsel kan vente betinget Benaadning ved 30 Aars Alderen.

Vil man drage en Sammenligning mellem de 2 Fangeskoler i Gand og Merxplas, kan man, til Trods for at Skolerne er skabt paa samme Grundlag og efter samme Tanker og rekrutterer Eleverne fra nogenlunde samme Samfundslag, ikke undgaa at lægge Mærke til den Forskel i Aand, Tone og Disciplin, der præger Skolerne.

I Gand herskede en næsten militær Disciplin og en alvorlig og religiøs, men dog meget forstaaende og velvillig Aand. Alt, hvad der gøres for Eleverne, bestemmes af Ledelsen, der saa at sige tænker og bestemmer for dem alle.

I Merxplas derimod opdrages Eleverne, i den størst mulige Frihed under personligt Ansvar, til selv at tage Initiativet til deres egen Uddannelse og Genrejsning. Men i Mod sætning hertil staar det stærke Krav om Tavshedspligt i Merxplas, som paa mange Maader er lempet i Gand.

Begge Skolerne har formentlig virket for kort til at drage

Sammenligning mellem de 2 Systemers Værdi; men alt i alt er man i Belgien meget tilfreds med de hidtil opnaaede Resultater, og Eleverne synes at klare sig godt i det frie Liv.

Vil man drage Sammenligning mellem Skolerne og danske Forhold, maa man tage i Betragtning, at den faglige Uddannelse i Belgien kun kræver gennemsnitlig 2 Aars Læretid, mod 4 Aar herhjemme, hvorfor selv et kortere Ophold paa Skolerne kan faa Betydning for Elevernes samlede Uddannelse.

Endvidere er Systemet med betinget Fritagelse for Tiltale og Straf ikke saa udviklet i Belgien, som herhjemme, hvorfor en Del af de Elever, som vi sender paa Ungdomshjem, i Belgien kommer paa Fangeskolerne. Endelig maa ses hen til, at Eleverne kun danner en ringe Procent af det samlede Fangetal i Fængslerne (120 Elever af c. 3000 Mandfanger). Til Sammenligning kan tjene, at Nyborg Straffeanstalt ved Oprettelsen i 1913 indrettedes til 250 Fanger af et samlet Antal Mandfanger paa c. 1000.

Naar det i Belgien trods den korte Tid, der er forløbet siden Verdenskrigens Ulykker skyllede hen over Landet, er lykkedes at gennemføre store Reforme og Forbedringer i Fængslerne, skyldes dette for en Del, at Kriminaliteten lige siden Krigens Afslutning, i Modsætning til i alle andre Lande, har været i Nedgang, hvorved der er blevet frigjort Plads og Arbejdsmuligheder i Fængslerne, samt den store Nationalfølelse, der præger hele Nationen.

»Maison de refuge à Hoogstraaten«

Udenfor mine Besog i Fængslerne fik jeg ved Fængselsdirektør Delierneuxs velvillige Medhjælp Lejlighed til at bese et af de førømtalte »maisons de refuge« i Nærheden af Merxplas ved Byen Hoogstraaten.

Dette »refuge« har Plads til 600 »optagne«, subsistensløse Mænd — Betlere og Løsgængere. Det er indrettet i en

gammel Herregaard, hvis Hovedbygning anvendes til Kontorer og Boliger for Tjenestemænd. I Forbindelse med Hovedbygningen og opført i Stil med denne ligger en Række nyere Bygninger, indeholdende Sovesale med Plads til 80 Mand paa hver, store og lyse Opholdssale, der er adskilte fra Spiselokalerne, Bade- og Vaskerum, hvor hver optagne har sin Vaskekumme.

Hele dette Komplex omfattes af gamle Voldgrave, og i dets Indre ligger en stor Gaard eller Have for de optagne. Mellem de ydre og indre Voldgrave ligger den til Herregaarden hørende gamle Avlsgaard, som drives af de optagne, en Sygeafdeling for gamle og affældige Individuer, samt en Række Værksteder for Smederi, Snedkeri, Mølleri, Bageri og flere Haandværk samt et stort Hønseri.

Saa mange af de gamle Herregaardsbygninger som muligt er bevarede, og alle Nybygninger opføres i Stil hermed, hvorfor hele Anstalten gør et meget malerisk Indtryk med sine gamle Taarne med blyindfattede Ruder, gamle Portbygninger, smukke Broer over Voldgravene og nydelige, blomstersmykkede Haver overalt, hvor Pladsen tillader det.

Til Anstalten hører et meget stort Jordtilliggende, som strækker sig helt op mod den hollandske Grænse.

Alle raske optagne er arbejdspligtige, og der lægges megen Vægt paa Flid, Orden og Renlighed, men da Anstalten kun modtager første Gang paagrebne subsistensløse, Bellere og Løsgængere, er Behandlingen ret lempelig. Recidivister sendes til 2 i Nærheden liggende »dépôts«, hvor Behandlingen er betydelig strengere. Ved alle 3 Anstalter beskæftiges største Delen af de optagne ved Landbrug, Gartneri og Opdyrkning af Hede og Mose.

Da Indtægten ved Arbejdsdriften paa Anstalten ved Hoogstraaten, som drives for Anstaltens egen Regning, væsentligst dækker Udgifterne ved hele Driften, og da alle Bygnings- og Vedligeholdelsesarbejder udføres af optagne, har det været muligt ved ret beskedne Tilskud at forny og vedligeholde de gamle Bygninger paa den omtalte pietetsfulde og smukke Maade.